

บทที่ 1

บทนำ

ที่มา และความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่น่าสนใจ และมีการศึกษาค้นคว้ากันอย่างกว้างขวางทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นชาติที่พัฒนาแล้ว หรือกำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย ความเสื่อมโทรมของสังคม วัฒนธรรม การขาดสมดุลย์ในทางธรรมชาติ การเป็นพิษของสิ่งแวดล้อมเหล่านี้กลายเป็นปัญหาใหญ่ ในระดับโลก เนื่องจากเกี่ยวข้องกับความเป็นอยู่ของมนุษย์ ในสมัยก่อนมนุษย์มีจำนวนน้อย แม้ว่าจะมีการใช้ และทำลายทรัพยากรธรรมชาติในอัตราสูง แต่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพราะสาเหตุธรรมชาติมีความสามารถในการสร้างทดแทน หรือปรับสภาพการกำจัดมลภาวะด้วยตนเองได้ โดยธรรมชาติมีสมรรถนะการรองรับได้ต่อหนึ่งพื้นที่ (Carrying Capacity) (เกษม จันทร์แก้ว, 2527) ปัจจุบันจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้นอย่างมาก ความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านวัตถุ วัฒนธรรม การขยายตัวของสังคม การเกิดสิ่งแปลกใหม่ขึ้นทำให้สภาพแวดล้อมไม่อาจที่จะปรับสภาพหรือรองรับความสับสนเหล่านี้ได้ ทำให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาอากาศเป็นพิษ น้ำเสีย การจัดการขยะมูลฝอย เศรษฐกิจ และสังคมการเมือง

ผลกระทบที่ต่อเนื่องมาจากอดีตเนื่องจากระบบการจัดการที่ไม่เหมาะสม ในขณะเดียวกันมีประชากรจำนวนน้อย และอยู่กันอย่างกระจัดกระจาย ประกอบกับยังมีพื้นที่ที่กว้างอยู่มากมาย ตลอดจนวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ และวิธีการจัดการขยะมูลฝอยต่าง ๆ ในประเทศไทย ยังไม่ทันสมัย ทำให้ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยถูกสะสมมาต่อเนื่อง โดยเฉพาะในเขตชุมชนเมือง เช่น ในเขตเทศบาล

ในปัจจุบันเมื่อกล่าวถึงคำว่า ขยะ หรือขยะมูลฝอย จะหมายถึงทุก ๆ ทุกอย่างที่มีมนุษย์ไม่ต้องการ หรือสิ่งของที่หมดความจำเป็น สำหรับการใช้งาน ถ้าพิจารณาให้ดีแล้ว จะเห็นว่าขยะ หรือสิ่งที่ยหมดความจำเป็นแล้วสำหรับคน ๆ หนึ่ง อาจจะมีประโยชน์ หรือมีความสำคัญกับอีกบุคคลหนึ่งที่ยมองเห็นประโยชน์จากสิ่งที่ได้ชื่อว่าเป็นขยะจากอีกบุคคลหนึ่ง แต่สามารถนำมาคิดแปลง แปรรูปใช้ประโยชน์ได้ ขยะมูลฝอยแทบทุกชนิดเป็นผลิตภัณฑ์ที่เกิดจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในกระบวนการผลิต เป็นเหตุให้เกิดความสิ้นเปลืองทรัพยากรธรรมชาติ ถ้าหากมีการใช้สิ่งของต่าง ๆ อย่างฟุ่มเฟือย และไม่คุ้มค่าในสังคมที่พัฒนาแล้วจะมีผลทำให้มีปริมาณขยะมากขึ้นกว่าสังคมที่กำลังพัฒนา หรือมากกว่าสังคมที่ยังไม่พัฒนา และในที่สุดจะก่อให้เกิดปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอย

ปัจจุบันปัญหาการจัดการและกำจัดขยะมูลฝอยในทุกชุมชนเมืองของประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตเทศบาลของทุก ๆ จังหวัด กำลังประสบปัญหา ขยะล้นเมือง หรือปัญหาการจัดการ และการกำจัดขยะที่มีปริมาณมากขึ้นทุกวัน เพราะการบริโภคของคนในสังคมในสังคมเมืองมี ปริมาณของเหลือใช้ หรือขยะมูลฝอยทวีจำนวนมากขึ้นทุกขณะเนื่องจากต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก มากขึ้น เพราะจากคนในสังคมที่พัฒนาแล้วจะมีลักษณะการบริโภคแบบกินทิ้งกินขว้าง มากขึ้น จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยมากขึ้นทุกวัน ทำให้เกิดปัญหาในการจัดการ ปัจจุบันเทศบาลเมืองลำปางกำจัดขยะโดยวิธีการฝังกลบอยู่ ถ้าปริมาณขยะมาก และเพิ่มขึ้นทุก ๆ วัน สถานที่ทิ้ง หรือฝังกลบก็จะต้องเต็มภายในอนาคต จำเป็นต้องเสาะแสวงหาแหล่งที่กำจัดขยะ ใหม่ ซึ่งก็จะเป็นเหตุให้เกิดผลกระทบต่อสังคม และสิ่งแวดล้อมตามมา

เทศบาลเมืองลำปางเป็นชุมชนเมืองขนาดใหญ่ชุมชนหนึ่ง ซึ่งมีการลงทุน การพาณิชยกรรม และอุตสาหกรรม เป็นที่ตั้งศูนย์กลางการคมนาคมทางหลวงในภาคเหนือตอนบน จากการที่เป็น เมืองที่มีศักยภาพสูงทำให้ ประชาชนเพิ่มจำนวนมากขึ้น และมีการขยายพื้นที่เมือง เกิดความแออัด ของประชาชนมากขึ้น เป็นเหตุให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมเดิมของเทศบาลเมืองลำปางเปลี่ยนแปลง และเป็นปัญหาทำให้ชุมชนเมืองเสื่อมโทรมลง เทศบาลเมืองลำปางมีพื้นที่การปกครอง 22.17 ตารางกิโลเมตร ซึ่ง ณ เมื่อ 30 เมษายน 2542 มีประชากรรวม 70,663 คน 24,153 ครัวเรือน รวมทั้ง ประชากรแฝง ซึ่งได้แก่ นักท่องเที่ยว นักธุรกิจ และผู้คนข้ามเขตเข้ามาทำงานในสถานประกอบการต่าง ๆ จากกิจกรรมในการบริโภคของประชากรดังกล่าวทำให้มีการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะมูลฝอยอีกจำนวนมาก จึงก่อให้เกิดปัญหา การเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอยมลภาวะ การลดลงของ ทรัพยากร และความเสื่อมโทรมของสภาพแวดล้อม จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนระยะยาว มีการพัฒนาการใช้ทรัพยากรให้ยั่งยืน มีการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันก็ให้เกิดปริมาณ ขยะ หรือของเสียน้อยลง เป็นหลักการหรือแนวคิดในการจัดการโดยการป้องกันการเกิดของขยะ มูลฝอยที่ทิ้งกันในแต่ละวัน นอกจากนี้ยังพบว่าส่วนประกอบของขยะมีการเปลี่ยนแปลงจากเดิม ทั้งนี้เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการผลิต และการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตประจำวันของมนุษย์เราในช่วงศตวรรษนี้ การมีกระแสไฟฟ้าใช้ส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการเก็บรักษา และการปรุงอาหาร การบรรจุหีบห่อต่าง ๆ มีการใช้พลาสติก และกระดาษเข้าแทนที่การใช้วัสดุ บรรจุภัณฑ์ที่เป็นแก้ว และโลหะเพื่อประโยชน์ทางการค้า เพื่อความสะดวกในการขายสินค้า โดย การขายขาด ไม่จำเป็นต้องนำวัสดุกลับคืนมาให้ผู้ขาย (One-trip Package) วัสดุเหล่านี้มักไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ จึงทำให้ปริมาณขยะเพิ่มมากขึ้น ผสมผสานไปกับปริมาณของเสียที่เกิดขึ้นจากโรงงาน และอาคารบ้านเรือนซึ่งมีปริมาณเพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน

ในหลายประเทศเริ่มยอมรับกันแล้วว่า การควบคุมปริมาณขยะโดยการฝังกลบ หรือการเผา ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุนั้นมีความยุ่งยาก และค่าใช้จ่ายสูงเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองใหญ่ ๆ ได้กลายเป็นปัญหาขั้นวิกฤติ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากรทำให้ปริมาณขยะ และของเสียเพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บขยะก็เพิ่มเป็นเงาตามตัว สถานที่ฝังกลบหรือเผาขยะก็หายาก และแพงขึ้นอย่างมาก เนื่องจากราคาที่ดินสูงยิ่งขึ้น งบประมาณที่รัฐต้องจัดสรรให้มีไม่เพียงพอประกอบกับความตื่นตัวในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีมากขึ้น การต่อต้าน และการคัดค้านการฝังกลบขยะ และการสร้างเตาเผาในบริเวณชุมชนได้ทวีความรุนแรงขึ้น รูปแบบการจัดการเกี่ยวกับขยะจึงต้องมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับสภาพปัจจุบัน

จากรายงานการศึกษาความเหมาะสม และออกแบบรายละเอียดระบบกำจัดมูลฝอย เทศบาลเมืองลำปาง จังหวัดลำปาง โดยบริษัท ทีมคอนซัลติ้ง เอนจิเนียร์ จำกัด (2541) ได้รายงานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับค่าใช้จ่ายในการดำเนินการเก็บขยะมูลฝอย และค่าธรรมเนียม พบว่า ในปี 2535 ถึง 2540 มีค่าใช้จ่ายในการรักษาความสะอาดสูงกว่าค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้เป็นอย่างมาก ตัวอย่างเช่น ในปี 2540 มีค่าใช้จ่ายประมาณ 41 ล้านบาท แต่ค่าธรรมเนียมที่จัดเก็บได้ประมาณ 2.1 ล้านบาท (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าธรรมเนียม รายรับ และรายจ่ายในการจัดการขยะของเทศบาลเมืองลำปาง

ปี 2535-2540

พ.ศ.	ค่าธรรมเนียม (รายรับ, บาท)	รายจ่าย (บาท)
2535	1,086,154	-
2536	1,164,431	-
2537	-	18,854,882
2538	1,506,326	32,198,024
2539	2,112,034	65,953,222 ^{1/}
2540	2,150,000 ^{2/}	40,864,000 ^{2/}

ที่มา : กองคลังเทศบาลเมืองลำปาง

หมายเหตุ - ไม่ได้ทำการแยกหมวดรายรับ

1 / ประมาณการ

2 / จัดซื้อที่ดิน 23 ล้านบาท

ดังนั้นในปี พ.ศ. 2540 เทศบาลเมืองลำปางได้ตราเทศบัญญัติการกำจัดสิ่งปฏิกูล และขยะมูลฝอย พุทธศักราช 2540 โดยให้ผู้ที่ได้รับอนุญาต ทำการถ่ายเททิ้งหรือกำจัดขยะมูลฝอย ชำระค่าธรรมเนียมตามอัตรา ซึ่งได้ประกาศ ณ วันที่ 28 กรกฎาคม 2540 ทำให้ ค่าธรรมเนียมการจัดเก็บมูลฝอยจากบ้านเรือนปกติจะอยู่ในช่วง 15 – 20 บาทต่อเดือน (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 บัญชีอัตราค่าธรรมเนียมเก็บสิ่งปฏิกูลหรือขยะมูลฝอย (เทศบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2540)

ลำดับ	รายการ	ค่าธรรมเนียมใหม่(บาท)	ค่าธรรมเนียมเดิม(บาท)
1.	อัตราค่าเก็บและขนส่งสิ่งปฏิกูลหรือมูลฝอยตามมาตรา 20(4)		
1.1	ค่าเก็บ และขนออกหรือสิ่งปฏิกูลครั้งหนึ่ง ๆ ของลูกบาศก์เมตรหรือลูกบาศก์เมตรแรก และลูกบาศก์ต่อ ๆ ไป ลูกบาศก์เมตรละ เศษไม่เกินลูกบาศก์	250 150	
1.2	ก. ค่าเก็บ และขนขยะมูลฝอยประจำเดือนที่มีปริมาณมูลฝอย วันหนึ่งไม่เกิน 500 ลิตร วันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร เดือนละ วันหนึ่งไม่เกิน 20 ลิตร แต่ไม่เกิน 40 ลิตร เดือนละ วันหนึ่งไม่เกิน 40 ลิตร แต่ไม่เกิน 60 ลิตร เดือนละ วันหนึ่งไม่เกิน 60 ลิตร แต่ไม่เกิน 80 ลิตร เดือนละ วันหนึ่งไม่เกิน 80 ลิตร แต่ไม่เกิน 100 ลิตร เดือนละ วันหนึ่งไม่เกิน 100 ลิตร แต่ไม่เกิน 200 ลิตร เดือนละ วันหนึ่งไม่เกิน 200 ลิตร แต่ไม่เกิน 300 ลิตร เดือนละ วันหนึ่งไม่เกิน 300 ลิตร แต่ไม่เกิน 400 ลิตร เดือนละ วันหนึ่งไม่เกิน 400 ลิตร แต่ไม่เกิน 500 ลิตร เดือนละ	15 20 30 40 50 100 150 200 250	10 15 20 30 50 100 150 200
	ข. ค่าเก็บ และขนขยะมูลฝอยประจำเดือนที่มีปริมาณมูลฝอยวันหนึ่งเกิน 500 ลิตรขึ้นไป วันหนึ่งไม่เกิน 1 ลูกบาศก์เมตร เดือนละ วันหนึ่งเกิน 1 ลูกบาศก์เมตร เก็บค่าขนทุก ๆ ลูกบาศก์เมตร หรือ เศษลูกบาศก์เมตร เดือนละ	300 300	200 200

(ต่อ ตารางที่ 2)

ลำดับ	รายการ	ค่าธรรมเนียม ใหม่(บาท)	ค่าธรรมเนียม เดิม (บาท)
	ค. ค่าเก็บ และขนขยะมูลฝอยเป็นครั้งคราวหนึ่ง ๆ ไม่เกิน 1 ลูกบาศก์ เมตร ครั้งละ	200	150
	เกิน 1 ลูกบาศก์เมตร ค่าเก็บ และขนทุก ๆ ลูกบาศก์เมตร หรือเศษ ของลูกบาศก์เมตร ลูกบาศก์เมตรละ	200	150
2.	อัตราค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาต		
2.1	ใบอนุญาตดำเนินการตามมาตรา 19		
	ก. รับทำการเก็บขน สิ่งของปฏิกูล หรือมูลฝอย โดยทำเป็นธุรกิจ หรือโดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการ ฉบับ ละ	5,000	
	ข. รับทำจากการกำจัดสิ่งปฏิกูล หรือมูลฝอย โดยทำเป็นธุรกิจ หรือ โดยได้รับประโยชน์ตอบแทนด้วยการคิดค่าบริการฉบับ ละ	5,000	

จากการประมาณการรายได้ของเทศบาลเมือง ปี พ.ศ. 2540 เมื่อมีการจัดเก็บรายได้ทั้งหมด (ตารางที่ 2) เทศบาลจะมีรายได้ประมาณ 5.3 ล้านบาท / ปี (คิดค่าอัตราการจัดเก็บเฉลี่ย 20 บาท / ครอบครัว) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับรายรับในปัจจุบันประมาณ 2.1 ล้านบาท หรือมีประสิทธิภาพการจัดเก็บค่าธรรมเนียมประมาณร้อยละ 39.7 เทศบาลเมืองลำปาง ควรทำการเพิ่มพนักงานเก็บค่าธรรมเนียม และมาตรการในการแก้ไขปัญหาการรั่วไหลของเงินค่าธรรมเนียม เช่น การแบ่งพื้นที่รับผิดชอบ การกำหนดเป้าหมายของการจัดเก็บ การกำหนดมาตรการการลงโทษต่อผู้ไม่ชำระเงินค่าเก็บขนเป็นต้น จากการประมาณการค่าใช้จ่ายประจำเกี่ยวกับงานจัดเก็บมูลฝอย ปี 2540 สามารถแบ่งออกเป็น 4 หมวด ได้แก่ รายจ่ายค่าเชื้อเพลิง รายจ่ายเงินเดือนพนักงาน และลูกจ้าง ค่าอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน และค่าซ่อมบำรุงรถเก็บขนมูลฝอย รวมเป็นเงินทั้งสิ้นประมาณ 6.9 ล้านบาท (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การประมาณการรายจ่ายในการปฏิบัติงานจัดเก็บขยะมูลฝอย ปี 2540

รายจ่าย	หน่วย	ราคา/หน่วย	ปริมาณ	รายจ่าย(บาท)
1. รายจ่ายค่าเชื้อเพลิง				
1.1 น้ำมันดีเซล	ลิตร	10	126,345	1,263,450
1.2 น้ำมันเครื่องดีเซล	ถัง	7,105	10	71,050
1.3 น้ำมันไฮโดรลิก	แกลลอน	220	44	9,680
1.4 น้ำมันเฟืองท้าย	แกลลอน	220	26	5,720
1.5 น้ำมันเกียร์	แกลลอน	220	19	4,180
1.6 น้ำมันเบรก	กระป๋อง	130	90	11,700
1.7 น้ำกลั่น	ขวด	7	180	1,260
รวม				1,367,040
2. รายจ่ายเงินเดือนพนักงานขับรถ และเจ้าหน้าที่ประจำรถ				
ลูกจ้างประจำ				
- พนักงานขับรถ	คน		15	2,154,840
- พนักงานประจำรถขยะ	คน		12	1,369,800
ลูกจ้างชั่วคราว				
- พนักงานขับรถ	คน		15	858,240
- พนักงานประจำรถขยะ	คน		88	237,800
รวม				4,620,680
3. ค่าอุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน				
ถังน้ำมันขนาด 200 ลิตร	ใบ	250	400	100,000
ถังพลาสติกโพลี ๗ ขนาด 240 ลิตร	ใบ	2,450	90	220,500
รองเท้าบูทยาง	คู่	150	50	7,500
รองเท้าคอมเบ้ท	คู่	100	370	37,000
ถุงมือยางหนา	คู่	150	30	4,500
ถุงมือผ้าหนา	คู่	100	10	1,000
เชั่ง	คู่	500	45	22,500
เสื้อกั๊กสีเขียวมีแถบสะท้อนแสง	ตัว	100	435	43,500
รวม				436,500
4. ค่าซ่อมบำรุงรถเก็บขนมูลฝอย รวม				464,644
รวมทั้งสิ้น				6,888,864

กล่าวได้ว่าในการจัดการขยะโดยรัฐไม่ประสบผลสำเร็จในการจัดการขยะ ดังนั้นแนวทางในการแก้ไขปัญหาเรื่องขยะนอกเหนือจากการจัดการโดยหน่วยงานของรัฐ ควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ หรือหาแนวทางในการลดปริมาณขยะโดยใช้หลักการในการแยกชนิดของขยะก่อนทิ้ง หรือนำหลักการ 5 Rs เข้ามาประยุกต์ใช้หรือรณรงค์ให้ความรู้แก่ประชาชนเรื่องการจัดการขยะ และมูลค่าที่ใช้ไปในการจัดการขยะโดยหน่วยงานของรัฐ เพื่อลดต้นทุนในการจัดการโดยหน่วยงานของรัฐ

การจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยที่ดีไม่ได้หมายถึงการกำจัดขยะอย่างถูกต้องเหมาะสมแต่เพียงอย่างเดียว แต่ยังหมายถึงการมุ่งหลีกเลี่ยง หรือลดปริมาณขยะที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งก็คือการก่อให้เกิดขยะน้อยลง และลดการเสี่ยงภัยจากมลภาวะที่เกิดจากขยะ ดังนั้นการแก้ปัญหาขยะในปัจจุบันจึงจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยจะต้องเน้นที่การลดการเกิดของขยะจากแหล่งก่อเกิดแทนที่จะคอยควบคุมหรือกำจัดเมื่อเกิดขยะขึ้น วิธีการที่ใช้ในการลดปริมาณขยะก็คือการลดการเกิดจากแหล่งที่เกิด (Reduce) การนำวัสดุของใช้แล้วมาใช้ซ้ำ (Reuse) และนำวัสดุไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิต (Recycling) และนำวัสดุที่ชำรุดกลับมาซ่อมใช้ (Repair) และการหลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดขยะที่เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อม (Reject) ขยะซึ่งไม่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ แล้วจึงกำจัดโดยการฝังกลบหรือเผา ซึ่งถือเป็นขั้นสุดท้ายของกระบวนการจัดการขยะมูลฝอย

ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา การยอมรับ และพฤติกรรมการนำหลักการ 5 Rs ไปประยุกต์ใช้ในการลดปริมาณขยะ ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำปาง ตลอดจนปัจจัยด้านต่าง ๆ เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร และปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับ และพฤติกรรมของประชาชนเพื่อลดปริมาณขยะให้เหลือแต่ขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างแท้จริงเท่านั้นที่จะต้องถูกกำจัดโดยเทศบาลเมืองลำปาง เพื่อลดมลพิษ มลภาวะ และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และการเมือง และเป็นแนวทางในการจัดการขยะมูลฝอย ของเทศบาลเมืองลำปางต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษา ความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการประยุกต์ใช้หลักการ 5 Rs ในการลดปริมาณขยะ
2. เพื่อศึกษา การยอมรับ และพฤติกรรมการนำหลักการ 5 Rs ไปประยุกต์ใช้ของประชาชนในการลดปริมาณขยะ
3. เพื่อศึกษา ปัจจัยส่วนบุคคลที่สัมพันธ์กับการยอมรับ และพฤติกรรมการประยุกต์ใช้หลักการ 5 Rs ของประชาชน

สมมุติฐานการศึกษา

1. ประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำปางมีการยอมรับ และมีพฤติกรรมการประยุกต์ใช้หลักการ 5 Rs ในระดับต่ำ
2. ปัจจัยส่วนบุคคลด้าน ระดับการศึกษา รายได้ในครัวเรือน อายุของผู้ให้ข้อมูล สภาพแวดล้อมส่วนบุคคล ปัจจัยด้านการรับรู้ข่าวสาร ความรู้เรื่องการจัดการขยะ การได้รับประโยชน์จากขยะ ความตระหนักต่อปัญหาขยะ การยอมรับหลักการ 5 Rs ความเห็นในการใช้มาตรการทางกฎหมายมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการยอมรับและพฤติกรรมการประยุกต์ใช้หลักการ 5 Rs

ขอบเขตในการศึกษา

ขอบเขตพื้นที่ศึกษา พื้นที่ในการศึกษารอบคลุมเขตพื้นที่ของเทศบาลเมืองลำปาง ซึ่งมีพื้นที่ 22.17 ตารางกิโลเมตร ประกอบด้วย 8 ตำบลมีประชากร ณ วันที่ 30 เม. ย 2542 จำนวน 70,663 คน 24,153 ครัวเรือน ก่อให้เกิดปริมาณขยะประมาณ 70 ตัน ปัจจุบันใช้การจัดการขยะโดยวิธีการกำจัดโดยการฝังกลบ (Sanitary land fill)

ขอบเขตของเนื้อหา มุ่งศึกษาถึงการประยุกต์ใช้หลักการ 5 Rs ในการลดปริมาณขยะ ศึกษาการยอมรับ และพฤติกรรมในการนำหลักการ 5 Rs ไปปฏิบัติจริง ได้เพียงใด ตลอดจนจะทำการศึกษาดังปัจจัยส่วนบุคคลที่จะมีความสัมพันธ์กับการยอมรับ และพฤติกรรมในการประยุกต์ใช้หลักการ 5 Rs ในการลดปริมาณขยะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองลำปาง เพื่อใช้เป็นแนวทางนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป

นิยามศัพท์เฉพาะ

ระดับการศึกษาของประชาชน หมายถึง สถานภาพทางการศึกษา หรือคุณวุฒิทางการศึกษาสูงสุดของประชาชนที่ผ่านการศึกษาดำเนินหลักสูตรที่รับรองโดยกระทรวงศึกษาธิการ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

รายได้ในครัวเรือน หมายถึง จำนวนรายได้ดีค่าเป็นจำนวน เช่น เป็นเงินบาทเฉลี่ยต่อเดือน เดือนในครัวเรือนของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งมีผลต่อการเข้าไปมีส่วนร่วมในการลดปริมาณขยะ โดยกำหนด ช่วงของรายได้เป็น 5 ระดับ คือ 0-4000/ 4001 – 8000 / 8001 – 12000 / 12001 – 16000 และ มากกว่า 16000

อายุของประชาชน หมายถึง อายุของประชาชนที่ศึกษา นับตามวันเดือน ปี เกิด ตามกฎหมาย โดยกำหนดเป็นช่วงอายุ คือ น้อยกว่า 30 ปี, 31 – 40 ปี, 41 – 50 ปี, 51 – 60 ปี และ มากกว่า 60 ปี

สภาพแวดล้อมส่วนบุคคล หมายถึง สภาพแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ที่พักอาศัยของประชาชน ผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง แหล่งของสื่อที่ได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่อง การจัดการขยะ มูลฝอย เช่นวิทยุ โทรทัศน์ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หอกระจายข่าว เพื่อนบ้าน เจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกำหนดคะแนนการได้รับข่าวสาร เป็น 4 ระดับ คือ มากปานกลาง น้อย ไม่ได้รับ

ความรู้เกี่ยวกับเรื่องการจัดการขยะ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจ ในเรื่องของการจัดการ ขยะมูลฝอยให้ถูกต้องตามหลักวิชาการโดยทดสอบมีความรู้ความเข้าใจถึงวิธีการ ลดปริมาณขยะ ด้วยหลักการ 5 Rs โดยกำหนดคะแนนในการวัด ดังนี้ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิด ได้ 0 คะแนน

การได้รับประโยชน์จากขยะ หมายถึง ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการขยะโดยวิธีการ ลดปริมาณขยะ โดยหลักการ 5 Rs รวมถึงความประหยัด และการนำวัสดุไปขายโดยกำหนด คะแนน การได้รับประโยชน์จากขยะใน 3 ระดับ คือ มาก ปานกลางน้อย

ความตระหนักต่อปัญหาขยะมูลฝอย หมายถึง ความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ มีความรัก และ ห่วงเห่น มีความวิตกกังวล มีความห่วงใย ในเรื่องปัญหาขยะมูลฝอยที่มีผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ ประโยชน์ต่อตนเอง และสังคมส่วนรวมวัดได้จากลักษณะของความรับผิดชอบต่อ ปัญหาขยะมูลฝอยจากแบบประเมินความตระหนักชนิด Rating Scale 5 ระดับ คือ ตระหนักอย่างยิ่ง ตระหนักมาก ตระหนักปานกลาง ตระหนักน้อย และไม่มีความตระหนัก

ความเห็นในการใช้มาตรการทางกฎหมายในการจัดการขยะ หมายถึง ความรู้สึกรับรู้ การ แสดงออก และข้อเสนอแนะในเรื่องการจัดการขยะ โดยการใช้มาตรการทางกฎหมาย กำหนดระดับ ความคิดเห็นเป็น 3 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย

การยอมรับ และพฤติกรรม หมายถึง การเห็นดีด้วย การยินดีทำตามในวิธีการลดปริมาณ ขยะโดยหลักการ 5 Rs และการนำเอาวิธีการดังกล่าวไปปฏิบัติให้เกิดผลในทางปฏิบัติจริง ประเมิน ผลแบบมาตรส่วนประเมินค่า (Rating – Scale) โดยกำหนดเป็น 5 ระดับ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็น ด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การประยุกต์ใช้หลักการ 5 Rs ในการลดปริมาณขยะ หมายถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมของ ประชาชน ในการลดปริมาณขยะ ให้น้อยลงลงเหลือแต่ขยะมูลฝอยที่หมดความจำเป็นต้องใช้แล้ว จริง ๆ เท่านั้นที่จะต้องทิ้งไป โดยใช้หลักการ 5 Rs คือ การนำวัสดุของใช้มาใช้ซ้ำ (Reuse) การลด การเกิดขยะจากแหล่งที่ผลิต (Educe) การนำวัสดุไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตใหม่ (Recycling) การนำวัสดุเครื่องใช้ที่ชำรุดกลับมาซ่อมใช้ (Repair) และการหลีกเลี่ยงการก่อให้เกิดขยะที่เป็น

ปัญหาต่อสิ่งแวกด้อม (Reject) โดยมีวัดดูประสงค้เพื่อลดปริมาณขะลงให้คงเหลือปริมาณขะที่
ต้องถูกกำจัดน้อยที่สุด

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Chiang Mai University